

Emprender l'armen a l'universidad

Genevra in tschientaner suenter il genocid

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **La tragica istorgia dal pievel armen ha stgaffi stretgs lioms cun la Svizra. «En il pajais da sang e larmas»: Uschia ha il tgirunz Jakob Künzler (* 1871 Hundwil/AR – † 1949 Libanon) entitulà sias regurdientschas da ventg onns (1899–1919) a l'ospital d'Urfa (oz Sanliurfa en Turchia).** Durant l'Emprima guerra mundiala han Künzler e sia dunn Elisabeth (1875–1968) salvà blers Armens dal genocid e da la deportaziun. 1922 ha l'arranschà l'emigraziun a Libanon, lezza già administrà da la Frantscha, da passa 8000 uffants armens orfens. El ha lura manà ina chasa d'orfens da l'Uniun svizra d'agid als Armens. Da sia vart ha plevon Antony Krafft-Bonnard (1869–1949) d'Aigle/VD fundà chasas d'orfens per uffants armens a Bégnins/VD e Genevra, nua ch'i survegnivan in'educaziun tenor las tradiziuns

armenas. Suenter la naschietscha da la Societad da las naziuns (SDN) a Genevra 1920 ha cuss. fed. Giuseppe Motta (1871–1940) preschentà 1922 a l'assemblea da l'organisaziun ina moziun a favur d'in «foyer national pour les Arméniens» (1), pia d'ina Armenia autonoma sut l'egida da la SDN. L'assemblea unanima ha sustegnì la moziun, ma quai n'ha tuttina betg gidà: Il patg da Losanna cun la Turchia n'ha menziunà ni l'Armenia, ni il pievel armen. In'Armenia independenta (oz 3 milliuns olmas), bler pli pitschna che l'intschess devastà dal genocid, è naschida pir cur che l'Uniun sovietica è ida en paglia; tiers vegn l'Arasah/Carabah (var 140 000 olmas). «En ils Stadis unids vivan 1 610 000 vischinas e vischins da derivanza armena; ils plis han mantegnì l'armen sco linguatg matern» (2), quai segir era grazia a la Baselgia apostolica armena e sia liturgia millenara. Questa lingua indogermana,

cun in agen alfabet, cumpiglia dus idioms scrits, l'oriental, cunzunt en l'Armenia independenta, e l'occidental en la diaspora. Cults divins armens vegnan celebrads en l'atgna baselgia da Troinex/GE, sco er adina puspè en baselgias catolicas a Dübendorf/ZH, Kreuzlingen/TG, Nussbaumen/AG, Rheineck/SG e Schaffusa ed en la baselgia da s. Pieder a Cornaux/NE (3).

Ritga spierta da curs e prelecziuns

La preschietscha armena en Svizra enritgescha la varietad linguistica e culturala dal pajais cun prelecziuns a l'Universitad da Genevra, nua che Valentina Calzolari valentina.calzolari@unige.ch instruescha il linguatg armen durant il semester d'atun 2010 en la sala A317 (Bastions-Aile Jura). Ses curs d'introducziun a l'armen, avert era per auditors, ha lieu mintga auter mardi da las 14.00 a las 16.00. Ella prelegia plinavant

davart l'istorgia da la litteratura armena, mintga mardi da las 16.00 a las 17.00. Mintga auter venderdi da las 14.00 a las 15.00, dentant en la sala 320 dal medem bajetg, main'la in curs da litteratura davart in tema etern: «La figura da la femna en la litteratura armena medievala». Pli spezialisada è sia prelecziun davart il linguatg armen medieval, sco era quelas davart texts litterars medievals e moderns. Genevra è pia in center cultural armen, grazia a la baselgia da Troinex e cunzunt a la professura universitara.

1. **Armand Gaspard en: Hans-Lukas Kieser (ed.), Die armenische Frage und die Schweiz (1896-1923). La question arménienne et la Suisse (1896-1923).** Turitg (Kronos, ISBN 3-905313-05-7) 1999, p. 271.
 2. **Harald Haarmann, Kleines Lexikon der Sprachen. Segunda ediziun repassada.** Minca (C. H. Beck, ISBN 3 406 49423 4) 2001, p. 59, chavazzin «Armenisch».
 3. **Infurmaziuns: «Der» («pader») Shnork Tchekidjian.**
- Adressa electronica: dershnork@hispeed.ch.